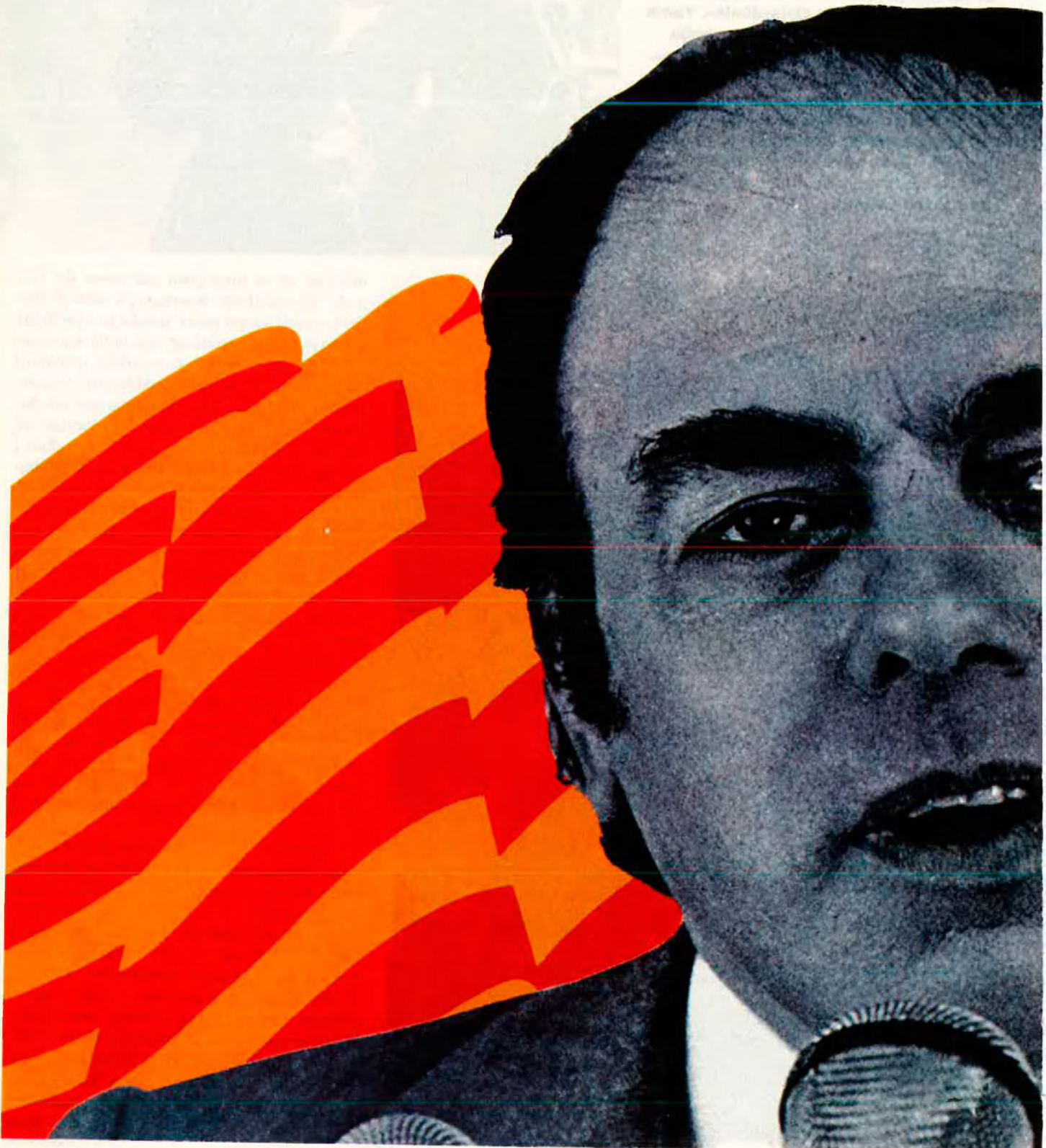
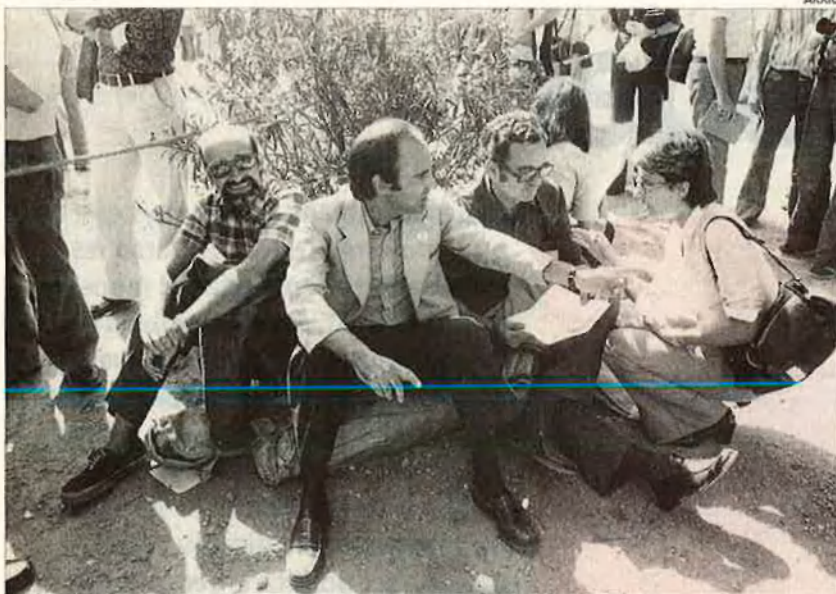

CDC: de Mont

errant al poder

Aquesta setmana fa vint anys que un grup molt heterogeni de persones es trobaven a l'hospederia del monestir de Montserrat. Amb les ombres del franquisme esquerdant-se, aquest grup d'homes i dones crearien poc després un partit polític que en dues dècades s'ha situat al centre de la societat catalana. Del "fer país" de les èpoques més fosques de la dictadura es va passar a fer política i, trencant totes les previsions de la transició, es va passar posteriorment a fer govern, amb una acció política que ha suposat el període més llarg d'autogovern que ha tingut aquest país dins el marc de l'estat espanyol. Tot aquest procés té un fil comú: Jordi Pujol. La història de CDC és la història de molta gent, però qui n'ha marcat el ritme ha estat Pujol. Sota la seva ombra ha anat creixent un moviment polític que va més enllà de les sigles d'un partit, que té en l'obra de govern la seva plasmació més evident, i en la persona de Pujol el seu actiu polític més decisiu. No li ha fet falta pertànyer a un corrent ideològic homologat internacionalment, ni tan sols definir un model d'estat, perquè precisament la voluntat de CDC ha estat sempre fer del "fer país" la principal ideologia. Fer país era el que unia el conglomerat de persones que es van reunir a Montserrat, i fer país és encara el que mou l'obra de govern que desenvolupa la Generalitat de Catalunya. Aquest objectiu, sense formulació més immediata que el dia a dia i sense objectiu final tancat, és el que ha fet funcionar el motor d'una nau que sempre ha procurat lliscar pel mig del riu de la societat catalana, sense escorar-se massa a cap de les vores per no perdre ni timó ni passatge. Pere Martí

La unitat d'acció va presidir els primers anys de la transició postfranquista a Catalunya. En la foto, de l'11 de setembre de 1976, Miquel Roca i Joan Reventós participen en un dels actes commemoratius de la diada. CDC tenia pocs mesos de vida, i Roca n'era el secretari general adjunt.

Ara fa vint anys que es va fundar a Montserrat Convergència Democràtica de Catalunya (CDC). Al cap de sis anys, després de les eleccions autonòmiques del 1980, CDC, juntament amb Unió Democràtica de Catalunya (UDC), ja governava a Catalunya, i al cap de deu anys, després de les autonòmiques del 1984, ja tenia la majoria absoluta al Parlament de Catalunya, majoria que continua tenint actualment, deu anys més tard. I avui, vint anys després, fins i tot es pot considerar com un dels partits més influents en la política espanyola. CDC s'ha convertit, doncs, en el principal partit polític de Catalunya. Hi ha alguns factors que ens poden ajudar a explicar l'hegemonia política d'aquest partit, però per a analitzar-los cal començar pels orígens.

El 15 de novembre de 1974 un grup de persones que s'havien mogut al voltant de Jordi Pujol en el projecte de "fer país", van decidir de començar a "fer política"; és a dir, van decidir de crear un moviment polític: Convergència Democràtica de Catalunya. Als anys 50 ja s'havia iniciat una acció col·lectiva, més o menys conscient, per trencar l'aïllament i la somnolència de Catalunya i per obrir un nou procés de reconstrucció: fou el que se'n va dir "fer país", és a dir, formar una determinada moral, transformar les mentalitats, construir, en definitiva, la col·lectivitat catalana; refermar la llengua, expandir la cultura, preservar les tradicions i crear una nova mentalitat econòmica. Però la manca de poder polític va escapar molts projectes i és per això que al final del franquisme, aprofitant la conjuntura política del moment, es va plantejar la idea d'eixugar el dèficit polític de Catalunya i encetar una nova fase: la de "fer política", és a dir, posar l'èmfasi en un dels components del ser i del fer d'un poble —en la

política— i elaborar unes primeres línies programàtiques com a element integrador, de consens, de tota la societat. És per això que els principals punts definidors que van dissenyar les 125 persones que van participar en aquella I Assemblea fundacional (persones d'Unió Democràtica, persones de l'entorn de Jordi Pujol —els "pujolistes"— i persones provinents del món professional, del món sindical i de moviments confessionals) eren molt amplis: la defensa de la democràcia (política i econòmica), de la llibertat, de la participació social, de l'autogovern de Catalunya i de la projecció europea. Després d'aquest primer debat a Montserrat, la tasca principal que es van proposar els fundadors de CDC va ser de difondre pertot arreu de Catalunya les principals idees d'aquest nou moviment. Un exemple n'és la famosa conferència que Jordi Pujol va fer a ESADE el gener del 1975, on va convidar la societat catalana a "fer política" per enfortir allò que se n'havia dit "fer país", és a dir, defensar políticament les característiques "naturals" de la nació.

El juny del 1975, CDC es va adherir a l'Assemblea de Catalunya, però sense gaire convicció, sobretot dels "pujolistes", que se sentien políticament incòmodes convivint amb alguns partits i grups d'esquerra. Tot i així, a la II Assemblea de CDC (tinguda el novembre del 1975) es va reiterar la voluntat de continuar dins l'Assemblea de Catalunya i de propugnar, juntament amb Convergència Socialista de Catalunya, un pacte entre les forces polítiques catalanes per tal de fer pinya a l'hora de negociar a Madrid i a l'hora de denunciar el continuisme franquista. Aquest pacte es va fer realitat el desembre del 1975 amb la creació del Consell de Forces Polítiques de Catalunya, en què els partits que en formaven part van assumir els objectius següents: recuperació de les institucions catalanes de l'Estatut del 1932; convocatòria d'eleccions al Parlament de Catalunya; amnistia; reconeixement i protecció de les llibertats democràtiques, del sufragi universal i de les garanties individuals; llibertat sindical, i dret de vaga.

Però no va ser fins al 16 de febrer del 1976 que CDC es va constituir en partit polític. UDC va decidir de no integrar-s'hi i va fer una declaració amistosa de separació, sense tancar la porta a possibles acords polítics. Un mes més tard, març del 1976, es va fer la III Assemblea de CDC —la primera com a partit polític—, en la qual es va optar per un programa socialdemòcrata i nacionalista, per ocupar l'espai de centre-esquerra català, i Jordi Pujol fou elegit secretari general del partit i Miquel Roca, secretari general adjunt. Després de la III Assemblea, CDC es va proposar dos objectius immediats: enfortir l'organització interna del partit i impulsar-ne la projecció ex-

terior. S'havia entrat en una nova fase, la de "fer partit", i el que calia era sumar el "fer partit" al "fer país" i el "fer política".

Un altre aspecte que cal destacar d'aquesta III Assemblea és que va abandonar el federalisme com a model d'estat. Els comunicats finals de la I i de la II Assemblees, potser influïts per la presència d'UDC, feien esment del federalisme com el millor model d'estat per a Catalunya. Així, la I Assemblea deia que "una organització federal de l'estat espanyol podria ser una forma política que assegurés les llibertats de Catalunya i la seva relació solidària amb els altres pobles de l'estat espanyol"; i la II Assemblea reclamava el dret de Catalunya i "de la resta de nacionalitats de l'estat espanyol" a "fruir de la seva pròpia autonomia política, federades en el conjunt de l'estat". La III Assemblea, en canvi, només va parlar del reconeixement del fet nacional i, fins i tot, "del dret a l'autodeterminació de tots els pobles de l'estat espanyol", però sense fer referència a cap model d'estat concret. La manca de definició d'un model d'estat encara es va palesar millor en els congressos posteriors, sobretot després de l'aprovació de la Constitució espanyola del 1978, a partir de la qual CDC va fer seu l'estat de les autonomies dissenyat per aquesta. L'acceptació d'aquest model significava, d'una banda, un rebuig clar d'un model d'estat centralista i del separatisme, i, d'una altra, l'elecció d'un model no acabat, dinàmic, susceptible de diverses interpretacions i fins i tot, ambigu.

L'efecte del "fer partit" també es va notar en el IV Congrés de CDC (gener del 1977), amb el qual es va voler consolidar l'organització interna del partit, i alhora elaborar un programa polític i dissenyar una política d'aliances per a les eleccions que s'acostaven. El V Congrés, tingut l'abril del 1978 (l'últim de periodicitat anual), va debatre els tres aspectes més rellevants des de la fundació de CDC: fer un partit nacionalista, defensar un programa socialdemòcrata i ser l'alternativa del centre-esquerra. Aquest darrer aspecte reiterava la voluntat que CDC ja havia expressat al final del 1976 (és a dir, pensant en les eleccions del 1977) de convertir-se en el "pal de paller" de la política catalana. Trobem dues expressions clares d'aquesta pretensió el maig del 1978, quan Esquerra Democràtica de Catalunya (EDC) va entrar a CDC (la qual cosa va aportar a CDC polítics de pes, com Ramon Trias Fargas, Macià Alavedra i Joan Guitart), i el setembre del 1978, quan es va arribar al pacte electoral amb UDC, que encara persisteix. Però, al mateix temps, el socialisme català es va unificar en un sol partit, el Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC), la qual cosa va limitar l'abast d'aquell projecte d'agregació de forces

polítiques: els socialistes en quedaven fora.

El VI Congrés de CDC, fet el gener del 1981, sota l'eufòria de la victòria electoral en les eleccions autonòmiques del 1980, va ser clau en la trajectòria posterior d'aquest partit. Pel que fa a l'aspecte ideològic, es va deixar en un segon terme el missatge socialdemòcrata i la referència a l'espai de centre-esquerra, i es va emfasitzar l'aspecte nacionalista. Pel que fa a l'aspecte estratègic, es va substituir la idea de partit per la de moviment. En definitiva, s'havia entrat en una nova fase que, seguint la terminologia pujoliana de les anteriors, es pot anomenar de "fer govern" (que implica també un aspecte essencial: "fer administració"); és a dir, aprofitar el fet de formar part de la majoria parlamentària i governamental per "fer país", "fer política" i "fer partit". El fet d'optar per la bandera ideològica del nacionalisme i per la idea de moviment, més enllà de l'estretor partidista, i el fet d'impulsar-ho des del govern de Catalunya, va ajudar a consolidar CDC com el principal partit polític català. Després d'aquest congrés, i amb l'empenta del "fer govern", CDC va continuar sumant forces i, cosa més important, sumant elits polítiques. Així, un sector d'Unió del Centre Català (UCC), encapçalat per Joaquim Molins, es va integrar a CDC, la qual cosa va significar l'arribada de disset membres d'UCC al Consell Nacional de CDC i, de retruc, que el partit es va tenir de més moderació. L'expansió de CDC en l'àmbit local també va ser extraordinària (provocada, d'una banda, per la victòria electoral del 1980 i, d'una altra, per la profunda crisi de la UCD), i els fruits del reclutament d'elits polítiques locals durant aquella època ja es van poder recollir en les eleccions municipals del 1983.

El VII Congrés del 1985 també es va fer en

Una imatge de la campanya de les legislatives del 1977, amb Jordi Pujol i Josep Verde Aldea com a caps més visibles. Convergència pretenia aleshores ocupar l'espai de centre-esquerra del mapa polític català, per a la qual cosa va optar per un programa socialdemòcrata i nacionalista.

Una altra instantània de la campanya del 77. El Pacte Democràtic va ser fruit dels primers moviments de construcció del panorama polític de partits.

Pujol ja protagonitzava completament la imatge pública de CDC al 1980 (en la foto, imatge de la campanya a la Generalitat d'aquell any). Pujol guanyaria per primer cop.

L'ESTATUT
UNA EINA PER A
CONSTRUIR
CATALUNYA

un clima d'eufòria, perquè en les eleccions autonòmiques del 1984 la coalició Convergència i Unió (CiU) va aconseguir, per primer cop, la majoria absoluta al Parlament de Catalunya. Aquesta eufòria electoral va implicar també l'impuls d'una nova estratègia política d'abast estatal, que va culminar en la creació d'un nou partit de centre, el Partit Reformista Democràtic (PRD) i en l'anomenada "operació Roca", que, malgrat el nom, fou impulsada per Jordi Pujol. Amb aquesta nova estratègia política estatal, dissenyada en el VII Congrés, es va passar d'expressar la visió dels interessos de Catalunya a les Corts Espanyoles des de l'oposició (del 1977 al 1985) a la voluntat de presentar, juntament amb el PRD, una política global per a tot Espanya. L'objectiu era d'aconseguir uns resultats electorals que permetessin al PRD d'arribar a ser un partit clau en la formació d'una majoria parlamentària i governamental. Amb l'estrepitós fracàs electoral del PRD a les eleccions

generals del 1986, en què no va aconseguir ni un sol escó, es va iniciar una nova fase de l'estratègia política estatal de CiU: la d'un acostament progressiu, des de l'oposició, al govern socialista. Aquesta estratègia és la que, gràcies sobretot a la pèrdua de la majoria absoluta del PSOE, ha fet que CiU s'hagi convertit en una peça molt important en l'acció de govern del PSOE.

Els dos últims congressos de CDC, el VIII (principi del 1989) i el IX (final del 1992), van mostrar, d'una banda, dues crisis internes del partit i, de retruc, l'enfortiment del líder, i, d'altra, la voluntat d'obrir-se al màxim de sectors socials. En el Congrés del 1989, Ramon Trias Fargas, que va passar de president del partit a militant de base, va explicitar clares desavinences amb destacats dirigents de la cúpula del partit. A més, en aquest congrés, tingut en un moment de reestructuració i enfortiment del missatge independentista d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), els sectors més radicals de CDC van veure frustrades les seves pretensions d'introduir una esmena sobre la reforma de l'Estatut. Finalment, també va ser en aquest congrés que Jordi Pujol fou nomenat president del partit (i Miquel Roca, secretari general), la qual cosa significava afermar la seva preeminència dins el partit. En el IX Congrés es va fer evident una crisi que ja feia temps que s'albirava entre els dos màxims líders del partit, Jordi Pujol i Miquel Roca. A conseqüència d'això, Miquel Roca no es va presentar a la reelecció com a secretari general del partit i es va iniciar un procés de depuració dels anomenats "roquistes" als òrgans de direcció del partit (procés que, posteriorment, també va arribar al Congrés dels Diputats, a l'administració i al món local). Aquestes dues crisis internes, la del VIII Congrés i, sobretot, la del IX, van dur a l'enfortiment de Jordi Pujol dins CDC: va arribar a acumular i a exercir els càrrecs de president del partit, president de la coalició CiU, president del govern de Catalunya i president de l'Assemblea de les Regions d'Europa, a més de ser el principal interlocutor amb el govern espanyol.

Pel que fa a l'obertura als altres sectors socials, el VIII i el IX congressos van servir per a diluir al màxim els continguts ideològics del partit. CDC va explicitar la voluntat de convertir-se, com va dir el president mateix en tots dos congressos, en un "partit de gent". Ser un "partit de gent", com va assenyalar Jordi Pujol, volia dir no ser ni un partit de masses ni un partit de quadres, sinó un partit "d'homes i dones que estimen el país", "de gent normal i corrent". La definició del partit com un "partit de gent" utilitzava una expressió ambigua que permetia abraçar el màxim d'electors, flexi-

bilitzar els continguts ideològics, cobrir un ampli espai polític i rebutjar una visió classista de l'electorat. Tot això, juntament amb l'enfortiment del protagonisme del líder, el control de diversos grups de pressió i de diversos mitjans de comunicació, permet d'explicar els bons resultats electorals obtinguts.

Un dels principals factors que han alimentat CDC amb un ampli ventall d'electors –de “gent normal i corrent”–, i en definitiva, el que li ha permès d'esdevenir el principal partit de Catalunya ha estat la utilització d'un discurs polític ambigu, més o menys cristal·litzat en l'acció de govern. De la barreja de l'ambigüitat del discurs polític amb l'acció de govern, n'ha sortit un còctel del gust de molts: l'ambigüitat del discurs fa que l'interpretin de manera diferent persones socialment també diferents, i l'acció de govern facilita la ratificació de la diversitat d'interpretacions: allò que es considera que es fa bé s'associa a la part positiva del discurs (el “podem fer i fem”) i allò que es considera que es fa malament s'associa a la part negativa del discurs (el “no ens deixen fer i no en som els responsables”). Però sovint els partits polítics que fan servir un missatge polític ambigu i que, per tant, es van desideologitzant, s'afebleixen, i es produeix un desfasament entre els dirigents i els militants, entre allò que diu el partit i allò que esperen sentir els electors o, fins i tot, entre uns dirigents més fidels al discurs originari i uns altres que el volen fer desaparèixer. En el cas de CDC, gràcies sobretot al fet d'anar agragant elits polítiques de procedència ideològica molt diversa, no sols és pot dir que no ha estat un procés traumàtic, sinó tot al contrari, perquè ha afavorit l'encaix d'aquestes elits al partit. Aquest procés de destenyiment ideològic ha estat assumit pel partit, el qual, després de deixar enre la identificació amb la social-democràcia, no s'ha volgut apuntar a cap corrent ideològic ni s'ha volgut situar en l'eix esquerra-dreta. Fins i tot, en allò que més distingeix el partit, el nacionalisme, Jordi Pujol (influint aquí per Mounier i el personalisme francès, per Péguy i la connexió entre cristianisme i nacionalisme, per Saint-Exupéry i la importància de la responsabilitat i l'ètica, i també per “l'espiritualisme” de Prat de la Riba i el “misticisme” de Raimon Galí) ha manifestat més d'una vegada que CDC no defensa un nacionalisme ideològic, sinó simplement una “manera de ser i de fer” que posa l'èmfasi en la preservació d'uns determinats valors: un nacionalisme “humanista”, “espiritual”, “místic”, “ètic”.

Però, a més de l'ambigüitat del discurs de CDC, cal destacar una altre factor que ha catapultat aquest partit com a principal partit de Catalunya: el factor del lideratge. Jordi Pujol, en aquests vint anys d'existència de CDC i en

Ramon Trias Fargas parla en el transcurs del VI Congrés de CDC davant altres companys, consellers i alts càrrecs del partit. La integració d'Esquerra Democràtica de Catalunya va aportar a CDC polítics de pes.

Miquel Roca fa campanya pel partit en les legislatives de juny del 86. Les relacions entre Pujol i Roca, números u i dos del partit, han definit d'alguna manera les etapes de CDC.

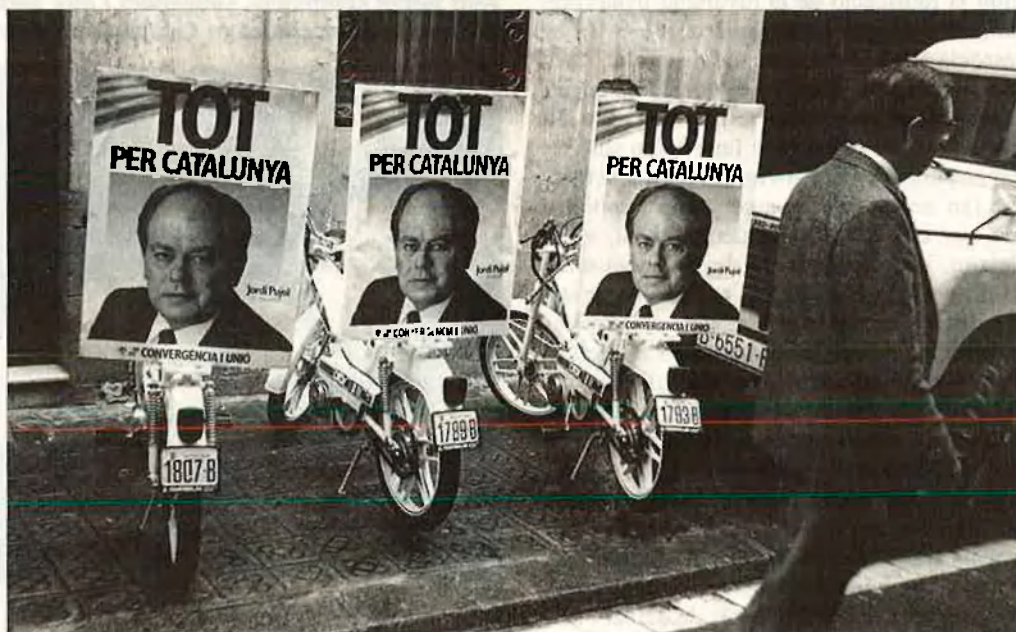
aquests gairebé quinze anys de direcció del Govern català, ha passat de ser el líder d'una opció política a ser un líder nacional, ha passat d'identificar-se amb CDC a voler-se identificar amb Catalunya, més enllà dels interessos partidistes. Ha superat crisis internes (provocades per persones com Miquel Sel·larès, Ramon Trias Fargas, Max Cahner i Miquel Roca), ha superat crisis amb el partit soci de coalició (provocades per l'aplicació de la quota del 75% per a CDC i del 25% per a Unió, per l'elaboració de llistes electorals –sobretot municipals–, per l'escàs protagonisme del partit democristià en el diàleg amb el Govern central, etc.) i ha superat, i enca-

TU HUBO HA NACIDO EN CATALUNYA EL CATALÁN ES TUYO

Macià Alavedra, Ramon Trias Fargas, Jordi Pujol, Miquel Roca i Antoni Comas en VII Congrés de la formació nacionalista. Gràcies als bons resultats electorals, els congressos de CDC d'ençà la primera victòria al Parlament de Catalunya han transcorregut sovint enmig d'un clima d'eufòria. Les crisis de les dues darreres convencions han tingut, doncs, un origen netament intern i s'han saldat amb l'enfortiment del líder: Jordi Pujol.

ra intenta de superar, alguns afers que han arribat als tribunals (el cas Banca Catalana, el cas Casinos de Catalunya, el cas dels avals de la CARIC, el cas Prenafeta, el cas Planasdemunt, el cas Javier de la Rosa, etc.). No hi ha dubte que Jordi Pujol, i la imatge que ha intentat difondre de persona que està per sobre les lluites entre les diverses opcions polítiques, ha estat decisiu a l'hora de superar tots aquests obstacles.

El discurs polític i el lideratge són, doncs, els dos factors principals que ens ajuden a explicar l'evolució i el progressiu protagonisme polític de CDC. Aquests dos factors han provocat un degoteig constant d'elits polítiques que han acabat abraçant aquesta opció política i, de retruc, l'ampliació dels sectors socials de l'electoral convergent, la qual cosa ha donat al partit una dimensió de moviment. També hi ha factors externs que han ajudat a

la projecció d'aquest moviment, a la projecció del "pujolisme": la incapacitat de l'oposició d'aturar-lo i el fet de situar-se en un espai polític sense competidors pròxims. Finalment, els pilars institucionals —el govern i l'administració— també han estat essencials a l'hora de difondre els valors que CDC defensa. Sobre això, cal dir que la principal acció de govern d'aquests gairebé quinze anys de govern de la coalició CiU ha estat, sense cap dubte, la creació d'un canal de televisió autonòmic, que va començar a emetre set mesos abans de les eleccions que van donar la majoria absoluta a CiU (les autonòmiques del 1984) i que s'han convertit en un instrument clau per a fer conèixer el discurs polític i per a reforçar la figura del líder d'aquest partit, que en vint anys ha passat de "fer país" a "fer govern" i, per què no dir-ho també?, a "fer televisió".

Jordi Matas Dalmases

